

„In de trou“ door A. van Haagstraten-Schoch

Als ik vandaag over Anna van den Vondel schrijf, dan behandel ik het leven van een vrouw, die zich zéér sterk bewust was van haar roeping, en die deze met groote blijdschap in de ziel gehoorzaam was. Mevrouw de Hartog Meyes noemt dezulken: „de vrouwen van het welbewuste dienen, die de vreugde kennen voor het hoogere open te staan en daardoor gewerd het onwankelbaar geloof en het stil vertrouwen dat ze door het geduldig wachten de houding der aanbidding konden veroveren...”

In het pas uitgekomen boek van G. H. Wal-lach — „In de trou”, Amsterdam Bigot & van Rossum, lezen wij het levensverhaal van zoo eene. Maar niet alleen van haar doen we dat, onaf-scheidbaar is Anna's leven verbonden aan dat van haar vader. Men kan niets van haar zeg-gen, zonder den naam te noemen van den groo-ten dichter. Zooals zoo vele groote mannen, wa-ren hem op zijn weg bijzondere vrouwen toege-voerd, die hem sterkten door haar aanhanke-lijkheid, haar geloof in zijn kunst en hem ver-rijkten door haar trouw.

Zijn vrouw Mayken was trotsch op haar dich-ter, maar zijn werk vatten dat kon ze niet, en ze kwam er ruiterslijk voor uit. Maar ze wist dat een man nog iets anders noodig heeft, dan om over zijn werk te praten, en dat naast den kunstenaar ook de man was, die liefde noodig had in zijn dagelijksch doen en in zijn levens-gang. Vondel was niet alleen kunstenaar, poëet en zanger, hij was ook winkelier. Zijn belang-stelling werd verdeeld tusschen den winkel en de dichtkunst. Hij zegt zelf van zijn winkel: „Een winkel heb ik hier geopend, daar de jeugd Een kostelijk trezoor van velerlei kleynoden Voor eenen kleinen prijs werd vrundlijk

aangeboden”.

Wie hem wilde bijstaan in het leven moest ook voor den winkel en voor den handel in zijde voelen. Dat heeft Mayken gedaan, dat heeft Anna na haar dood van haar overgenomen. Maar Anna was hem niet alleen tot steun in zijn dagelijksch doen, Anna, zijn kleine meis-je, was van haar prille jeugd écht het kind van zijn hart. Zij leefde met haar vader innig mee, in alles wat betrof zijn kunst en als hij haar zijn verzen voorlas, werd hij steeds getroffen door de manier waarop zij er op reageerde. We ontmoeten haar voor het eerst in het najaar van 1625 een meisje in een korenblauw kleed, dat haar tengere figuur nauw omsluit, met een stijven manchet om den dunnen hals en lange gepofte mouwtjes. Zij staat in de Warmoesstraat,

bij de vergulde Sonnewijzer, de winkel van Jan Blaeu, die altoos zooveel kijkers trok om zijn prachtige caert boeken en zijn magnifieke prenten die gemeenlijk op de breede tafel on-der den luifel uitgespreid lagen.

Het meisje kijkt strak, licht voorover gebogen naar een vast punt achter het vensterglas. Zij ziet een boek waarop de naam van haar vader staat. — J. van den Vondel, spelt zij langzaam en geboeid blijft ze kijken. Ze kon wel zingen van vreugde, zoo trotsch is ze op haar vader. De heele stad spreekt over vader. In dat nieuwe boek zal zijn stem klinken, overal in de deftige huizen, op de grachten, veel verder in de prach-tige buitens, waar voorname sinjeurs en geleer-te joffers zijne verzen zullen lezen. Hoe heer-lijk is het om zijn dochter te zijn! Altijd wil ze dicht bij haar vader zijn, zijn zorgen deelen, misschien komt de dag dat hij haar deelgenoot van zijn plannen, zijn werk en zijn moeilijke-den zal maken. Zij zal geduldig wachten totdat de tijd gekomen is, dat vader zelf begint, nu althans leest zij den geheelen Palamedus uit, 's nachts in haar bed bij het licht van de kleine olielamp — en ze begrijpt aanstonds dat vader niet alleen een dichter is, maar ook een strijder voor waarheid en recht, nu gevoelt ze eerst recht dat vader een paladijn noodig heeft, waar-op hij altijd kan rekenen.

Als haar moeder sterft draagt ze voor haar heengaan vader aan Anna op: „Joost lieve!” zegt ze: „Ik ga je verlaten, maar Anna die zal bij je blijven” en Anna hoort deze woorden en klemt de lippen vast op elkaar. Bijstaan zal ze haar geliefden vader, geen moeite zal haar te veel zijn!

Niet, dat geen mensch getracht heeft, om Anna van den Vondel van dat voornemen af te brengen. Daar had je de aardige Aelbrecht Blaeu van den boekwinkel. Hij kende Anna al lang, en had haar bespied als ze voor het raam stond van de zaak om te kijken naar de boeken van haar vader. Aelbrecht heeft een oogje op de dochter van den dichter. Zij naderen elkan-der door de werken van den vader.

Anna heeft veel charmes, ze is bekoorlijk door haar eenvoud en oprechtheid, maar ook door haar uiterlijk. Als Aelbrecht haar over liefde spreekt, voelt ze het héél duidelijk dat het huwelijk niet voor haar weggelegd is. Heeft ze niet haar vader om voor te zorgen? wat zou hij zonder haar? Is het een opoffering om Ael-brecht weg te zenden, neen! ganschelijk niet. Ze is zich van één ding bewust, dat ze van haar

vader hield met een hardnekkige vereering, welke die liefde een even gaaf als bekoorlijk accent verleende. In haar meest stille oogenblikken des avonds in haar kamer voor het slapen gaan en ook wel wanneer zij hem onhoorbaar naderde in zijn werkvertrek, zag zij hem als den groote warmte gevende en liefde schenkenden mensch, die den achtergrond vormde van haar bestaan.

Als jaren daarna Aelbrecht haar toevertrouwt, dat hij niet gelukkig is met zijn vrouw en dat hij haar nooit heeft kunnen vergeten, zegt ze: „Ik weet dat ik mijn roeping getrouw ben. Ik zou nimmer in een klooster willen gaan, omdat ik mij dan nooit zoo vrij aan de directe werken van naastenliefde zou kunnen wijden. Ik wil vrij blijven en toch den religieuzen geest deelen. Daarin is geen plaats voor het huwelijk. Wij moeten afstand doen, gelijk jij het al van mij hebt gedaan. Ik mag dienen en daarin is mijn vreugde. Dat dienen strekte zich uit tot nog veel meer menschenkinderen, als haar vader. Vondel had ongelooflijk veel verdriet van zijn zoon Joost, die schande over zijn naam en over zijn zaak bracht. Drie kinderen had deze uit zijn eerste huwelijk en Anna voedde die op alsof zij hun moeder was. Joost hertrouwde met de mooie, maar ijdele Baertje Hooft, die van huishouden niet wist, wel van uitgeven en zich mooi kleeden en uitgaan en alles in het honderd laten loopen. Alle drie de kinderen stierven voor hun grootvader. Joost had al het opgespaarde geld van zijn vader noodig om zijn schulden te betalen en als drie en zeventigjarige man moest Vondel zich elken werkdag begeven naar de bank in de Lommertsteeg om daar als boekhouder zijn werk te doen en zoo zijn inkomen te verdienen. Al zijn hebben en houden heeft Vondel op Anna's naam gezet, omdat hij geen rust had van de schuld-eischers van zijn zoon. Gelukkig is het moederlijk aandeel van Anna nog gered en kunnen beiden eenvoudig en stil leven. Tusschen Vondel en Anna weeft zich opnieuw en even sterk als vroeger, de verbondenheid van het geluk en de bevrediging die de schoone verskunst van den dichter schenkt. Des avonds wanneer Anna de kamer binnentreedt kent zij het tafereel dat haar wacht, en dat haar zoo oneindig lief is. Het beeld van den Vader, die in zijn stoel zit, een vel papier of manuscript in zijn handen, de geliefde boeken om zich heen.

Ook 's morgens als hij naar zijn nauwe Lommertsteeg gaat is zijn hoofd licht gebogen, maar zijn rug is nog recht en zijn stap is vast en is ze trotsch op hem, zooals hij daar gaat, de ruime donkere mantel loshangend in breede plooiën over zijn wambuis, zoodat de smetteloos

witte halskraag zichtbaar is. De velen die hem den geliefden dichter groeten, zien hem zijn jaren niet aan. Blozend is nog zijn gelaatskleur, breed en open zijn gezicht, dat immer een vriendelijken trek heeft, zelfs wanneer het ernst uitdrukt. Van onder de hooge veelal nog opgetrokken wenkbrauwen, zien zijn bruine doordringende oogen vol begrip, maar ook vol levensblijheid de wereld in. Neen, Anna heeft er geen spijt van, haar toewijding, haar liefde maken haar echt gelukkig.

Anna en haar vader gaan nog samen naar Keulen als de dichter tachtig jaar is en zijn pensioen van de bank heeft gekregen. Zoo graag wil hij het huis van zijn geboorte terugzien. Zijn ouders hebben uit Vlaanderen moeten uitwijken om des geloofs wille. Zij waren doopsgezind en werden in dien tijd vervolgd.

Dagenlang spreken zij samen over weinig anders dan over dat bezoek aan des dichters geboortestad. De oude dichter heeft het gevoel dat een van zijn liefste wenschen in vervulling is gegaan en Anna geniet met hem van de herinneringen. Nu hij tachtig is en het stil in huis is, kan ze meer voor hem wezen dan ooit, er heeft zich nog een bij hen gevoegd, dat is Agnes Block, de weduwe van Hans de Wolff, die vaak 's avonds komt en door haar veelzijdige belangstelling den ouden man vertroost.

„God is genadig!” fluisteren vaak de lippen van den grooten man, als hij in den grooten stoel gezeten, behaaglijk in de binnenkamer zit voor het groote vuur. Wat Wallach ons niet vertelt in zijn roman is, dat Anna in 1675 gestorven is en haar vader eenzaam heeft moeten achterlaten. Ze heeft met groote zorg maatregelen getroffen dat haar geld hem ten goede kwam, en dat hij onbezorgd achterbleef. Gelukkig dat Bartje Hooft's zoon Joost, bij hem kwam inwonen, maar een Joost die, gelijk zijn vader, het niet ver kon brengen. Gelukkig waren er nog vele vrienden, die hem niet vergaten. In 1679, vier jaar na Anna's dood, op twee en negentig jarigen leeftijd, is Vondel heengegaan. „Bid voor mij!” zeide hij tot Agnes, „dat God de Heer mij uit dit leven wil halen. Of ik langer wachte, Elia's wagen zal toch niet komen, men moet den gemeenen weg in!” Toch was zijn heengaan zacht, in zijn stoel vond men hem ingeslapen...

Het boek „In de trou” zal vele lezers vinden die zéér dankbaar zullen zijn aan den schrijver dat hij hun het leven heeft geschetst van een hoogstaande historische Hollandsche vrouw, die een ruim aandeel heeft gehad in het groote werk van haar vader, een man waarop niet alleen zijn dochter trotsch was, maar heel Holland, eeuwen daarna...